

امیر علی لاهوردی

خود مختاری

حق فراموش شده در ایران

جامعه کثیرالملله ایران در مرحله تحول و تبدیل قرار گرفته است. ایران کشوری است که از آغاز پیدایش آن، اقوام گوناگون با فرهنگ و زبانهای متفاوت اقامت گزیده اند. ترکیب جامعه ایران همچنان به همین شکل باقی خواهد ماند. بعد از برچیده شدن سیستم سوسیالیستی وضع موجود در جهان کنونی تثبیت شده است. یگانه نوآوری تازاندن دموکراسی غربی به جهان سوم است. جهان سومی که هم از لحاظ اقتصادی و هم از لحاظ اجتماعی در مرحله ای از رشد قرار گرفته است که ساکنین آن به دو قطب تقسیم شده اند.

گروه کوچک هزار خانواده در مقابل توده عظیم زحمتکشان قرار گرفته است. در قرن بیستم زحمتکشان جهان بشکلی از اشکال از یکدیگر پشتیبانی می کردند و در مقابل قطب ثروت کم و بیش از خود مقاومت نشان می دادند. وجود جامعه سوسیالیستی امکان می داد تا صاحبان ثروت در مقابل مبارزه زحمتکشان عقب نشینی کنند و سهم بیشتری از ارزش اضافه به تولیدکنندگان آن قائل شوند.

اکنون که این امکانات از بین رفته جهان یک قطبی که در راس آن ممالک متحده آمریکا قرار گرفته است. سیستم اقتصادی و اجتماعی جهان کنونی را صرفنظر از سطح رشد اقتصادی در کشورهای جداگانه، اقتصاد نئولیبرالیستی تشکیل می دهد.

ممالک متحده آمریکا نه تنها دموکراسی غربی را بلکه نئولیبرالیسم اقتصادی غرب را نیز به کشورهای جهام سوم صادر می کند و در این کار از همه امکانات موجود، قهرآمیز، مسالمت آمیز، اعمال فشار نظامی و اقتصادی استفاده می کند. حقوق بشر از جمله حقوق اقلیتهای ملی که جزیی از دموکراسی جهان غرب است، سرلوحه این عملیات تاثیرگذار را تشکیل می دهد.

ایران در چنین محیط سیاسی و حقوق بین الملل نمی تواند از دایره تاثیر حقوق بشر کنار بماند. گرچه محافظه کاران حکومتی در مقابل این فشار مقاومت می کنند اما این مقاومت روی پایه های محکم قرار نگرفته و بنابراین متزلزل است. حقوق بشر یعنی آزادیهای دموکراتیک منجمله تعیین سرنوشت ملتها را دربر می گیرد.

در عین حال مردم کشورهای جهان سومی خواه کثیرالملله خواه تک ملتی با نقض حقوق بشر روبرو هستند. ایران نیز یکی از این کشورها است که مسئله حقوق بشر در آن بصورت حاد مطرح است. تعیین سرنوشت ملتها بشکل خودمختاری عمده ترین خواست ملل و اقوام ساکن ایران را تشکیل می دهد. گرچه درباره ملل و اقوام ایرانی آمار دقیقی وجود ندارد اما فرضیات یقین به واقعیات نشان می دهد که فارسها اگر در اقلیت هم نباشد در اکثریت نیستند. بنابه تعبیر هاشمی رفسنجانی (برنامه انتخاباتی رفسنجانی) «زبان فارسی که تقویت آن را بعنوان یکی از مهمترین عناصر هویت ملی و گسترش برنامه ایران شناسی ضروری» می داند. در حالی که این ضرورت، ضرورتی است که اقوام و ملل غیر فارس را تحت فشار فرهنگی قرار داده است و در مقابله با این ضرورت اقوام غیرفارس مقاومت می کنند و اصرار دارند در کنار زبان فارسی زبان آنها نیز به رسمیت شناخته شود.

حساسیت مسئله مربوط به اقوام و ملل ساکن ایران باعث شده است که عده ای از نامزدهای دوره نهم ریاست جمهوری این مسئله را جزیی از برنامه خود قرار دهند.

آقای رفسنجانی در برنامه انتخاباتی خود وعده می دهد که؛ «ارتقاء سطح مشارکت قومیتها و پیروان مذاهب مصرح در قانون اساسی در اداره کشور در سطوح مختلف و اجرای متوازن برنامه های توسعه با توجه ب شرایط خاص مناطق قومی با رویکرد تقویت همبستگی ملی»، پشتیبانی خواهد کرد.

آقای کروبی نیز در برنامه انتخاباتی خود گام جدی تری در مورد حقوق اقوام برمی دارد و می نویسد: «اجرای دقیق اصول قانون اساسی بویژه پیگیری اصول معطل مانده و یا ناقص اجرا شده آن... دفاع از حقوق قومیتها و اقلیتهای مذهبی در چارچوب اصول ۱۵ و ۱۹ قانون اساسی».

محمدرضا خاتمی رییس حزب مشارکت اسلامی و رییس ستاد انتخاباتی معین سخنان خود را با این جمله آغاز می کند؛ «زنان و اقلیتهای قومی به هوش باشید. آنهایی که بنام اصولگر و آبادگر جلو افتاده اند طرفدار تبعیض قومی و جنسی اند. به برنامه رادیو تلویزیون دقت کنید. حتی تحمل کولابی را ندارند».

ایشان که در چالوس سخنرانی می کرد به این مطلب تکیه می کند که ۷-۸ میلیون نفر از جمعیت ایران بدلیل قرار گرفتن در گروههای قومیتی احساسی دارند که با چشم دیگری و تنگ نظرانه به آنها نگرسته می شود.

چنانچه اشاره شد مسئله دستیابی به حقوق اقوام و ملل به مرحله حساسی رسیده است که نامزدهای ریاست جمهوری برای کسب آراء بیشتر به اقوام متوسل می شوند. بعبارت دیگر نخبگان و فرهیختگان جامعه در جریان تبلیغات انتخاباتی از طرح بازگشت به دوران «کورش کبیر» با سکوت می گذرند و با درک واقعیات امروز ایران و جهان قول می دهند که هم حق پایمال شده زنان و اقوام را زنده خواهند کرد و هم حقوق شهروندی آنها را محترم خواهند شمرد.

این نگاهی بود به برنامه سه نفر از نامزدهای ریاست جمهوری که انتخاب یکی از آنان محتمل است. رفسنجانی فرد شناخته شده ای که عملکرد آن برای آحاد ملت روشن است. کروبی و معین نیز با شعار دفاع از اصلاحات به میان آمده اند. سخن آخر با شرکت کنندگان در انتخابات خواهد بود.

امیرعلی لاهرودی ۱۵ خرداد ۸۴